

โครงร่างตัวแบบในงานศึกษาวิจัย: การจัดการความรู้ขององค์กรก่อสร้าง

Model Proposal of Research: Knowledge Management in Construction Organization

เที่ยงธรรม เกลียวจยกุล* และ เฉลิมเกียรติ วงศ์วินชทวิ**

*นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม E-mail: Thiangtham@yahoo.com

**อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม E-mail: Chalermkiat@engineer.com

มหาวิทยาลัยสยาม 38 ถนนเพชรเกษม เขตภาษีเจริญ กทม. 10160

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความที่อธิบายถึง แนวคิด การสร้างโครงร่างตัวแบบที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ตัวแบบการจัดการความรู้ ของวิสาหกิจขนาดกลาง ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง” อันประกอบด้วย การเลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสม การศึกษาความสัมพันธ์ในแนวคิด การสังเคราะห์องค์ความรู้ การให้การอธิบายที่ดี และสามารถต่อยอดกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยโครงร่างตัวแบบนั้นเป็นเครื่องมือทางการวิจัยที่จะช่วยให้ได้ตัวแบบที่ดี ที่สมบูรณ์ ที่มีทฤษฎีที่ดีที่เหมาะสมรองรับ

Abstract

This paper is related to the model proposal from the study in topic “Knowledge Management Model for Medium Enterprise in Construction Industry”. The factors of model are appropriate theory selection, conceptual relation study, knowledge synthesis, good explanation, and data further development. The model proposal is a research tool that leads to the

good and complete model. Furthermore the model will be also based on appropriate theory.

1. บทนำ

ในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน การสร้างตัวแบบเป็นหนึ่งในการศึกษาวิจัยที่มีความจำเป็น และมีงานศึกษาวิจัยการสร้างตัวแบบอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากตัวแบบนั้น คือเครื่องมือที่นักสังคมวิทยาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ หรือองค์ประกอบ ปัจจัยที่มีผลต่อกันปัจจัย ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ หรือจดจำ ในขั้นตอน หรือรูปแบบที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการ การพัฒนา หรือการเรียนรู้ต่อไป

การสร้างตัวแบบนั้น สามารถทำได้โดยการ ศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ จะทำให้ได้ซึ่งทฤษฎีขนาดกลาง ทฤษฎีมีขั้วมิมพิสัย (Middle-Range Theory) [1] โดยการสร้างตัวแบบที่ดี นั้น จำต้องอาศัยการศึกษาวิจัยที่ดี ระเบียบวิจัยที่เหมาะสม เทียงตรง และเชื่อถือได้ รวมถึงมีการร่างตัวแบบจากทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อไม่ให้ตัวแบบลอย ซึ่งหมายถึงตัวแบบที่ไม่มีทฤษฎีรองรับ ดังนั้นการร่างตัวแบบ หรือการสร้างโครงร่างตัวแบบจึงเป็นหนึ่งในวิธีที่จะทำให้ได้ตัวแบบที่ดี ตัวแบบ

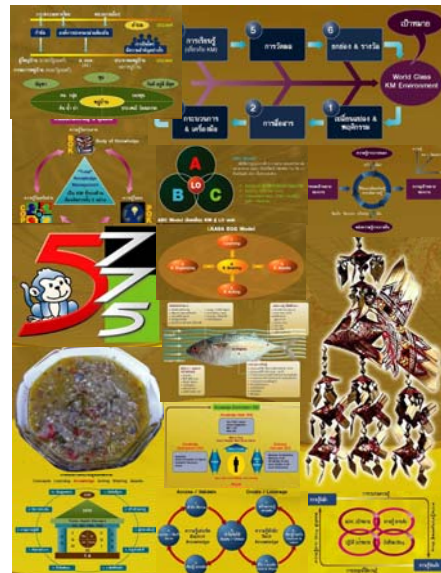
ที่ตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ที่ผ่านการรวบรวม และวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง โดยในการศึกษาวิจัย ตัวแบบการจัดการความรู้ ของวิสาหกิจขนาดกลางใน อุตสาหกรรมก่อสร้างนี้ ก็ได้มีการสร้างโครงร่างตัวแบบ จากการทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์จาก เอกสาร (Documentary Analysis) รวมทั้งมีการจัด สอนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จาก ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานก่อสร้าง ผู้บริหารระดับสูงบริษัทก่อสร้าง และผู้เชี่ยวชาญที่ได้ ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมฯ โดยแนวคิดการสร้างตัวแบบในงานศึกษาวิจัยนี้ ประกอบไปด้วยหลักการ สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

2. โครงร่างตัวแบบในงานศึกษาวิจัย

ในการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสร้างโครงร่าง ตัวแบบนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการ หรือวิธีการที่ สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

2.1 การเลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสม

แนวคิด ทฤษฎี หรืองานศึกษาวิจัยนั้นมีอยู่ เป็นจำนวนมาก แต่การที่จะเลือกทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใด มาใช้กับโครงร่างตัวแบบ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ในประเด็นต่างๆ ทั้งเรื่องขนาดของทฤษฎี ที่มา หรือ การยอมรับ

รูปที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการความรู้ต่างๆ

โดยในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ แนวคิดสถาปัตยกรรมโครงสร้างการจัดการความรู้ของ Stancosky เป็นแนวคิดหลักในการร่างตัวแบบ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ได้จากนักวิชาการด้านการ จัดการความรู้ที่ได้รับการยอมรับ ตัวแนวคิดที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยโดยเฉพาะ และปัจจัยในแนวคิดที่เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้

รูปที่ 2 แนวคิดสถาปัตยกรรมโครงสร้างการบริหารจัดการความรู้ [2]

2.2 การศึกษาความสัมพันธ์ในแนวคิด

การศึกษาคู่ร่วม หรือความแตกต่างของแนวคิด ทฤษฎี หรือตัวแบบของนักวิชาการต่างๆ รวมถึงการพัฒนากาไรณ์ของแนวคิดดังกล่าว เพื่อให้เข้าใจในแนวคิดนั้นๆ อย่างแท้จริงจึงจะสามารถออกแบบตัวแบบได้อย่างถูกต้อง สัมพันธ์กับทฤษฎีหรือแนวคิดที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น การศึกษาแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 1 ที่พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่มีผู้กล่าวถึงมากที่สุด ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ (๑) การสร้างความรู้ (๒) การจัดเก็บความรู้ (๓) การกระจายความรู้ (๔) และการประยุกต์ใช้ความรู้ (๕) หรือแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ ดังแสดงในตารางที่ 2 อันประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (3) โครงสร้างพื้นฐาน (4) ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ (5) การร่วมกันเป็นทีม (6) และความสามารถของบุคคล (7) เป็นต้น

ตารางที่ 1 แนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ต่างๆ

แนวคิดของ	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)
Wiig, Karl M. [3]	√	√			√
Nonaka and Takeuchi [4]	√		√	√	√
Anderson and APQC [5]	√	√	√	√	√
O'Dell, C. [6]	√	√	√	√	√
Marquardt, Michael J. [7]	√	√	√	√	√
Alavi, Maryam [8]	√		√	√	√
Beckman, T. [9]	√	√	√	√	√
Dibella and Nevis [10]	√			√	√
Tannonbaum & Alliger [11]	√			√	√
Sanchez, Ron [12]	√	√	√	√	√
Sallis and Jones [13]	√	√	√	√	√
Lindsey, K. [14]	√	√	√		√
McKeen and Smith [15]	√	√			√
McElroy, Mark W. [16]			√	√	√
บุญส่ง หาญพานิช [17]	√	√	√	√	√
Mertins, Heisig, V. [18]		√	√	√	√
Collison and Parcell [19]	√	√		√	√
Keyser, Richard Lewis [20]		√	√	√	√
ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ [21]	√				√
วิลาวัลย์ มาคุ้ม [22]	√	√	√	√	√
ประชาสรรค์ แสนภักดี [23]	√	√		√	√
ฉลองรัฐ อินทรีย์ [24]	√	√	√	√	√
พีระพงศ์ ภัคศิริ [25]	√		√	√	
ปิยรัตน์ กาญจนะจิตตรา [26]	√	√	√	√	√
เดือนใจ รักษาพงศ์ [27]		√	√	√	

2.3 การสังเคราะห์องค์ความรู้

ตัวแบบที่ได้จากการศึกษาวิจัยนั้นต้องเป็นแนวคิดใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัย และต้องเกิดจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่มีอยู่ ตัวแบบจึงจะไม่ลอย เป็นแนวคิดใหม่ที่มีทฤษฎีรองรับ ดังนั้นวิธีการที่จะทำให้ได้ตัวแบบที่ใหม่จากแนวคิดทฤษฎีต่างๆ นั้น ต้องอาศัยการสังเคราะห์แนวคิดต่างๆ ทำการสรุป ทำความเข้าใจในแนวคิดที่มีอยู่เดิมในทุกๆ ระยะของ

แนวคิดอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การสังเคราะห์แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ จากแนวคิดต่างๆ จะพบว่าแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ คือแนวคิดของการเรียนรู้ทั้งระบบ ด้วยการมองภาพการเรียนรู้ในภาพรวมทั่วทั้งองค์การ มิใช่เพียงแต่การเรียนรู้ในระดับบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความสามารถในการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม การเรียนรู้ของตัวองค์การ จนถึงการสร้างนวัตกรรม

ตารางที่ 2 แนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ต่างๆ

แนวคิดของ	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Nonaka & Takeuchi [4]		√			√	√	√
Anderson & APQC [5]	√	√	√				
O'Dell, C. [6]		√	√	√			
Lindsey, K. [14]		√	√	√			
บุญส่ง หาญพานิช [17]	√	√	√	√	√		√
ชินวุฒิ [28]	√	√	√	√	√	√	√
พาขวัญ ลออสอาด [29]	√						√
บุญดี บุญญากิจ [30]	√	√	√	√	√		
ประชาสรรค์ [24]	√	√	√	√	√		
วิลาวัลย์ มาคุ้ม [23]	√	√	√	√	√		√
จันทนา สุชนารักษ์ [31]	√	√					√
ฉลองรัฐ อินทรีย์ [25]	√	√	√		√	√	√
จำเริญ จิตรหลัง [32]	√	√	√	√	√		√
พีระพงศ์ ภักศิริ [26]	√	√	√			√	√
เดือนใจ รักษาพงศ์ [21]	√	√	√	√	√		
ฉลาด จันทรสุมบัติ [33]	√						√
ปิยรัตน์ [27]	√	√	√				

การเรียนรู้ระดับต่างๆ ในแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ที่แสดงถึงปัจจัยที่นำไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งในระดับบุคคลจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ของบุคคลเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในแต่ละบุคคล แต่ในระดับกลุ่มนั้นการเรียนรู้ต้อง

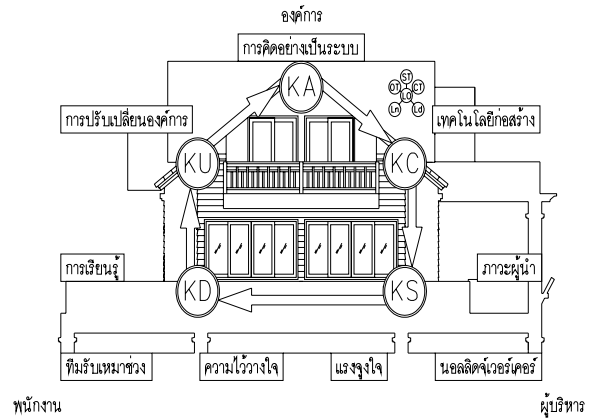
อาศัยความเป็นผู้นำร่วมกัน ความต้องการการก้าวหน้า ความเสียสละ หรือความกล้าที่จะแบ่งปันความรู้ จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่ม ส่วนการเรียนรู้ขององค์การนั้นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงด้วยการปรับเปลี่ยนองค์การซึ่งจะทำให้องค์การเกิดการเรียนรู้ การพัฒนา ทำให้สามารถแข่งขันกับองค์การอื่นๆ ได้ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เพื่อการสร้างนวัตกรรม หรือความรู้ใหม่ๆ ขององค์การ จนนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้าน การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) การปรับเปลี่ยนองค์การ (Organization Transformation) เทคโนโลยี (Technology) ภาวะผู้นำ (Leadership) และการเรียนรู้ (Learning)

หรือการสังเคราะห์แนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ขององค์การก่อสร้างจากแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ต่างๆ ที่มีผู้กล่าวถึงกับแนวคิดการบริหารงานก่อสร้าง (Construction Management) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้าง รวมถึงการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการงานก่อสร้าง ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทก่อสร้าง และผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมฯ จนทำให้ได้ 9 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ขององค์การก่อสร้าง เป็นต้น

2.4 ให้การอธิบายที่ดี

โครงร่างตัวแบบที่สร้างขึ้นนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญอย่างหนึ่งคือ การให้การอธิบายที่ดี ที่เข้าใจง่าย ที่ดูเหมาะสม สวยงาม ดังโครงร่างตัวแบบการจัดการความรู้ขององค์การก่อสร้างในรูปที่ 3 ที่แสดงออกถึง

การจัดการความรู้ขององค์กรก่อสร้าง ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การกระจายความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ 9 ปัจจัย อันได้แก่ การคิดอย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีก่อสร้าง การปรับเปลี่ยนองค์การ ภาวะผู้นำ การเรียนรู้ พนักงานที่มีความรู้ แรงจูงใจ ความไว้วางใจ และที่รับเหมาะสม

รูปที่ 3 โครงร่างตัวแบบการจัดการความรู้ขององค์กรก่อสร้าง

2.5 สามารถต่อยอดกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

โดยโครงร่างตัวแบบที่สร้างขึ้นควรจะเป็นตัวแบบตั้งต้นที่มีความยืดหยุ่น ที่สามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบต่างๆ ได้ เมื่อได้รับข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไป หรือไม่เป็นไปตามที่ออกแบบไว้ ซึ่งในการร่างตัวแบบนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลที่จะได้รับในทุกกรณี และคิดถึงตัวแบบที่สมบูรณ์ที่จะสร้างขึ้นทั้งหมด โดยโครงร่างตัวแบบที่นำเสนอ นั้น จะเป็นเพียงร่างตัวแบบในกรณีที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด ดังนั้นโครงร่างตัวแบบนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดมากนัก หรือมีข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตามข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไป

3. สรุป

ในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างตัวแบบทางสังคมศาสตร์นั้น มีวิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยหลายวิธี การสร้างโครงร่างตัวแบบก็เป็นหนึ่งในวิธีที่จะช่วยให้ได้ตัวแบบที่สมบูรณ์ แต่ในการศึกษาวิจัยที่มีการสร้างตัวแบบอาจไม่จำเป็นต้องนำเสนอโครงร่างตัวแบบเสมอไป หากในการสร้างตัวแบบนั้นคำนึงถึง การเลือกใช้ทฤษฎีที่เหมาะสม มีการศึกษาความสัมพันธ์ในแนวคิด มีการสังเคราะห์องค์ความรู้อยู่ตลอด จนนำไปสู่ตัวแบบที่ให้การอธิบายที่ดี จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัย แต่โครงร่างตัวแบบจะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้ง 5 ดังกล่าวอยู่ตลอด ทำให้ผู้วิจัยต้องออกแบบ โครงร่างตัวแบบที่จะเกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย จึงจะทำให้ได้ตัวแบบที่ดี ที่เหมาะสมตามหลักวิชาการได้ง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. 2,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] Stancosky, Michael. (1999). A systems approach to engineering and managing a knowledge management system. George Washington University.
- [3] Wiig, Karl M. (1993). Knowledge Management Foundations. Arlington, TX: Schema Press.
- [4] Nonaka, Ikujiro and Takeuchi, Hirotaka. (1995). The Knowledge-creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation. New York: Oxford University Press.
- [5] Anderson, Arthur and The American Productivity and Quality Center. (1996). The Knowledge Management Assessment Tool: External Benchmarking Version. Houston, Texas.
- [6] O'Dell, C. (1996). "A current review of knowledge management best practice." Conference on knowledge management and the transfer of best practices. London: Business Intelligence.
- [7] Marquardt, Michael J. (2002). Building the Learning Organization: A Systems Approach to Quantum Improvement and Global Success. New York: McGraw-Hill.
- [8] Alavi, Maryam. (1997). Knowledge Management and Knowledge Management System. San Francisco: Josey-Basy.
- [9] Beckman, T. "A methodology for knowledge management." Proceedings of the IASTE international conference on artificial intelligence and soft computing. (1997: 29-32). Canada: Banff.
- [10] Dibella, A. and Nevis, E. (1998). How Organizations Learn: An Integrated Strategy for Building Learning Capability. San Francisco, CA.: Jossey-Bass.
- [11] Tannonbaum, S.I. and Alliger, G.M. (2000). Knowledge Management: Clarifying the Key Issue. Austin, TK: JHRIM Press.
- [12] Sanchez, Ron. (2001). Knowledge Management and Organizational Competence. New York: University Press.
- [13] Sallis, Edward. and Jones, Gary. (2002). Knowledge Management in Education. London: Kogan page.
- [14] Lindsey, K. (2002). "Measuring knowledge management effectiveness: At organizational capabilities perspective." Eighth American conference on information science and technology management. CISTM. n.p.
- [15] McKeen, James D. and Smith, Heather A. (2003). Making IT Happen: Critical Issues in IT Management. Ontario: Wiley.

- [16] McElroy, Mark W. (2003). The Knowledge Management: Complexity, learning, and Sustainable Innovation. Boston: Butterworth Heinemann.
- [17] บุญส่ง หาญพานิช. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชา อุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [18] Mertins, K., Heisig, P. and Vorbeck, J. (2003). Knowledge Management: Concepts and Best Practices. 2nd ed. New York: Springer.
- [19] Collison, Chris and Parcell, Geoff. (2004). Learning to Fly: Practical Knowledge Management from some of the world's leading learning Organization. 2nd ed. West Sussex: Capstone.
- [20] Keyser, Richard Lewis. (2004). Assessing The Relationship Between Knowledge Management and Plant Performance At The Tennessee Valley Authority. Ph.d (Industrial and Systems Engineering and Engineering Management). Alabama: The University of Alabama . Photocopied.
- [21] ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2548). การจัดการความรู้ในองค์การธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท จำกัด.
- [22] วัฒนาวัฒน์ มาคุ้ม. (2549). การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [23] ประชาสรรค์ แสนภักดี. (2549). การจัดการความรู้ของเครือข่ายทางสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ. ดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [24] ฉลองรัฐ อินทรีย์. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนากการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [25] พีระพงศ์ ภัคศิริ. (2550). การจัดการความรู้ในศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพคนตาบอด. ดุษฎีนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [26] ปิยรัตน์ กาญจนะจิตรา. (2550). การจัดการความรู้ในระบบราชการไทย: กรณีศึกษา กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอนามัย และกรมสุขภาพจิต. ดุษฎีนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [27] เตือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [28] ชินวุฒิ วิจักษณ์ประเสริฐ. (2547). การพัฒนาแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับ

ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ระหว่าง บริษัท จำกัด (มหาชน) และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

[29] พาชวีญ ลออสอาด. (2548). การศึกษาความสามารถในการจัดการความรู้ของสมาชิกองค์กรชุมชนจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[30] บุญดี บุญญาภิจ. (2548). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จริวัฒน์ เอ็กซ์เพรส.

[31] จันทนา สุขธนารักษ์. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาล หัวหน้าหน่วยงานโรงพยาบาล จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพา.

[32] จำเริญ จิตรหลัง. (2550). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อ องค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

[33] ฉลาด จันทรมบัติ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.